

PROGRAM PROFILAKTYKI

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
1. Podstawa prawna programu.....	4
2. Cele i zadania programu profilaktyki.....	6
3. Potrzeby rozwojowe uczniów.....	6
4. Diagnoza problemów - zagrożenia dla dzieci i ich rodzin.....	8
5. Plan realizacji działań.....	9
6. Obowiązki osób odpowiedzialnych za realizację programu profilaktyki.....	13
7. Instytucje wspierające szkołę w działaniach profilaktycznych.....	14
8. Ewaluacja programu.....	15
9. Literatura.....	15
Załączniki	

WPROWADZENIE

Specyfika czasów, w których żyjemy, to przyspieszone tempo przemian, nie zawsze harmonijnych. Zwiększyła się liczba czynników destrukcyjnych oddziałujących na młodzież, która staje wobec wyborów i decyzji bardzo złożonych i skomplikowanych. Skutkiem czego stale wzrasta liczba osób przejawiających dysfunkcje rozwojowe oraz poszukujących wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych. Aby przeciwdziałać temu zjawisku, konieczne jest podejmowanie na terenie szkoły wielopoziomowych działań profilaktycznych gdyż:

- szkoła wypełnia znaczną część aktywnego życia dzieci i młodzieży,
- szkoła jest miejscem intensywnego rozwoju w zakresie funkcjonowania interpersonalnego i społecznego w grupie rówieśniczej,
- szkoła jest miejscem działalności zadaniowej uczniów, a więc ujawnia lub wręcz wyzwała trudności dzieci i młodzieży związane z przyjmowaniem odpowiedzialności za własne życie,
- szkoła jest miejscem konfrontacji autorytetów i kształtowania się poczucia własnej tożsamości ucznia,
- szkoła pozwala na łatwy dostęp do środowiska dzieci i młodzieży i sprawną organizację prowadzonych oddziaływań.

Szkolny program profilaktyki to program profilaktyki środowiskowej, to znaczy taki, w którym obiektem działań jest całe środowisko szkolne.

Profilaktyka to proces, który wspiera zdrowie przez umożliwienie ludziom uzyskania pomocy potrzebnej im do konfrontacji ze złożonymi, stresującymi warunkami życia oraz przez umożliwienie jednostkom osiągnięcie subiektywnie satysfakcjonującego, społecznie akceptowanego, bogatego życia.

Zapobieganie uzależnieniom może dokonywać się na różnych poziomach. W związku z tym wyróżnia się profilaktykę pierwszorzędową, drugorzędową i trzeciorzędową.

Profilaktyka pierwszorzędowa to działanie mające na celu: z jednej strony - promocję zdrowia i przedłużenie życia człowieka, zaś z drugiej zapobiegania pojawianiu się problemów związanych z zachowaniami dysfunkcjonalnymi. Szczególnie wyraźnie akcentuje się tutaj budowanie i rozwijanie różnorodnych umiejętności radzenia sobie z wymogami życia, albowiem deficyty w tym zakresie są powszechnie spotykane w populacji osób dysfunkcyjnych. Równie ważne jest dostarczanie rzetelnych informacji, dostosowanych do specyfiki odbiorców.

Profilaktyka drugorzędowa ma na celu ujawnianie osób o najwyższym ryzyku dysfunkcyjności oraz pomaganie im w redukcji tego ryzyka (a więc zapobieganie rozwojowi zaburzeń).

Profilaktyka trzeciorzędowa rozumiana jest jako interwencja po wystąpieniu dysfunkcji. Ma ona na celu, z jednej strony - przeciwdziałanie pogłębianiu się procesu chorobowego, zaś z drugiej - umożliwienie osobie objętej terapią i rehabilitacją powrotu do społeczeństwa, prowadzenia w nim satysfakcjonującego i społecznie akceptowanego trybu życia, wolnego od patologii. (Z. Gaś 1997).

1. PODSTAWA PRAWNA

Prawo do włączania w wychowanie programów profilaktycznych dają szkołom rozporządzenia i ustawy. Rozporządzenie MENiS z 31 stycznia 2002r. wprowadza zapis o podejmowaniu przez rady pedagogiczne uchwał o wprowadzeniu programu profilaktyki spójnego z programem wychowawczym.

W rozporządzeniu MENiS z 31 stycznia 2002r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola i publicznych szkół otrzymał brzmienie § 2, ust. 1 pkt 1:

1. Cele i zadania szkoły wynikające z przepisów prawa oraz uwzględniające program wychowawczy szkoły i program profilaktyki dostosowany do potrzeb rozwojowych uczniów oraz potrzeb danego środowiska, o których mowa w odrębnych przepisach.
2. Program wychowawczy szkoły i program profilaktyki, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, uchwała rada pedagogiczna po zasięgnięciu opinii rady rodziców i samorządu uczniowskiego.

Profilaktyka związana jest z ochroną zdrowia psychicznego. Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 sierpnia 1994r. podaje w rozdziale 1, art. 1.1: „ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane”.

Art. 2. „Ochrona zdrowia psychicznego polega w szczególności na:

1. promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,
2. zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wszechstronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym”.

Art. 4.1 „Działania zapobiegawcze w zakresie ochrony zdrowia psychicznego są podejmowane przede wszystkim wobec dzieci, młodzieży, osób starszych i wobec osób znajdujących się w sytuacjach stwarzających zagrożenie dla zdrowia psychicznego” czyli m.in. w sytuacjach stosowania środków uzależniających i pozostawania w sytuacjach szkodliwych dla równowagi psychicznej i emocjonalnej.

W zakres działań profilaktycznych wchodzi zadania przeciwdziałania narkomanii, alkoholizmowi i niktynie. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi podaje w rozdz.1, art. 2.1: "Zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, a w szczególności:

1. tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje do powstrzymywania się od spożywania alkoholu,
2. działalność wychowawczą i informacyjną.

Art. 4. 1. Prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych należy do zadań własnych gmin. W szczególności zadania te obejmują:

3. prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej, w szczególności dla dzieci i młodzieży".

Art. 5. „Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnia problem trzeźwości i abstynencji wśród celów wychowania oraz zapewnia w programach nauczania wiedzę o szkodliwości alkoholizmu dla jednostki oraz w życiu rodzinnym i społecznym”.

Promocja zdrowego trybu życia bez nikotyny i narkotyków uwzględniona jest w zarządzeniach i zalecana w programowaniu pracy wychowawczej szkoły. W Ustawie z dnia 24 kwietnia 1997 roku o przeciwdziałaniu narkomanii znajduje się zapis:

Art. 1.2. „Przeciwdziałanie narkomanii obejmuje:

1. działalność wychowawczą i zapobiegawczą”.

Art. 3.2. „Zadania dotyczące przeciwdziałaniu narkomanii są realizowane, w zakresie określonym w ustawie, również przez:

1. szkoły i placówki objęte systemem oświaty oraz szkoły wyższe”.

Rozdz. 2, Art. 7.1: „Działalność wychowawcza i zapobiegawcza obejmuje:

1. promocję zdrowia psychicznego,
2. promocję zdrowego stylu życia,
3. informowanie o szkodliwości środków i substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii, oraz o narkomanii i jej skutkach”.

Art. 7.2. „Zadania, o których mowa w ust.1, są realizowane w szczególności przez:

1. Wprowadzenie problematyki zapobiegania narkomanii do programów szkół i innych placówek systemu oświaty”.

Art. 8.1. „Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania uwzględnia w podstawie programowej kształcenia ogólnego problematykę promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących zapobiegania narkomanii”.

Ustawa z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych wskazuje, że należy uwzględnić w programach wychowawczych i profilaktycznych szkodliwość nikotyny i uwrażliwić młodzież na jej zgubne skutki.

W art. 3. czytamy: „ochrona zdrowia przed następstwami używania tytoniu realizowana jest przez kształtowanie polityki zdrowotnej, ekonomicznej i społecznej, do której należy:

1. ochrona prawa niepalących do życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego,

2. promocja zdrowia przez propagowanie stylu życia wolnego od nałogu papierosów i używania wyrobów tytoniowych,
- 2a. działalność wychowawcza i informacyjna”.

Konwencja o Prawach Dziecka uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 20 listopada 1989r., ratyfikowana przez Polskę 30 kwietnia 1991r. podaje:

„Art. 27. 1. „Państwa – Strony uznają prawo każdego dziecka do poziomu życia odpowiadającego jego rozwojowi fizycznemu, psychicznemu, duchowemu, moralnemu i społecznemu”.

„Art. 29. 1. Państwa – Strony są zgodne, że nauka dziecka będzie ukierunkowana na:

- a. rozwijanie w jak najlepszym zakresie osobowości, talentów oraz zdolności umysłowych i fizycznych dziecka”.

Rozporządzenie MENIS z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem.

Par.9. Szkoły i placówki podejmują działania interwencyjne polegające na powiadomieniu rodziców i Policji w sytuacjach kryzysowych, w szczególności gdy dzieci lub młodzież używają, posiadają lub rozprawdzają środki lub substancje, o których mowa w par.1.

Par.10. Szkoły i placówki opracowują, zgodnie ze statutem, strategię działań wychowawczych i zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, która uwzględnia w szczególności:

- 1) systematyczne prowadzenie w środowisku szkoły edukacji prozdrowotnej, promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia wśród dzieci i młodzieży, rodziców oraz nauczycieli;
- 2) opracowanie metod i form rozwijania działalności informacyjnej;
- 3) określenie zadań wszystkich pracowników szkoły w zakresie pomocy dzieciom i młodzieży, zagrożonych uzależnieniem;
- 4) procedury postępowania w sytuacjach szczególnych zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi, z uwzględnieniem zadań osób podejmujących interwencje;
- 5) współpracę z rodzicami w zakresie działań wychowawczych i zapobiegawczych, prozdrowotnych oraz interwencyjnych;
- 6) aktywny udział dzieci i młodzieży w zajęciach profilaktycznych i w zajęciach umożliwiających, alternatywne wobec zachowań ryzykownych, zaspokajanie potrzeb psychicznych i społecznych;
- 7) dostosowanie treści i formy zajęć profilaktycznych do zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży oraz stopnia zagrożenia;
- 8) edukację rówieśniczą;
- 9) sposób współdziałania pracowników szkoły ze służbą zdrowia i Policją w sytuacjach wymagających interwencji;
- 10) współpracę z różnymi instytucjami, w szczególności organizacjami pozarządowymi, wspierającymi działalność szkół i placówek w zakresie rozwiązywania problemów dzieci i młodzieży;

- 11) wspieranie dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem, rozwijanie ich poczucia własnej wartości oraz motywowanie do podejmowania różnych form aktywności, w tym aktywności pozaszkolnej, zaspokajających ich potrzeby psychiczne i społeczne, rozwijających zainteresowania i umiejętności psychospołeczne;
- 12) wewnątrzszkolne doskonalenie nauczycieli w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży oraz sposobu podejmowania wczesnej interwencji w sytuacji zagrożenia uzależnieniem;
- 13) dokonywanie systematycznej oceny efektów podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych.

2. CELE I ZADANIA PROGRAMU PROFILAKTYKI

W bieżącym roku na terenie szkoły została powołana komisja ds. Profilaktyki. Głównym zadaniem zespołu jest wyłonienie obszarów zagrożeń, na jakie narażony jest współczesny młody człowiek. Główny nacisk położyliśmy na zagrożenia związane z zażywaniem różnego rodzaju substancji psychoaktywnych. Jednakże ludzie przywiązują się i uzależniają również nie tylko od substancji chemicznych. Mogą nimi być czynności lub substancje, które nie wydają się być niebezpieczne, a wręcz bywają ważne i istotne dla funkcjonowania współczesnego człowieka, to jednak mogą prowadzić i prowadzą do zgubnego uzależnienia. Do tego rodzaju negatywnych zachowań zaliczamy uzależnienia od jedzenia, gier, agresywnych reakcji, nikotyny. Program profilaktyki to program obejmujący swoimi oddziaływaniami całe środowisko szkolne. Na program ten składają się wszelkie cząstkowe programy profilaktyczne jak również inne działania zmierzające do wyeliminowania, bądź ograniczenia niepożądanych zjawisk. Punktem wyjścia do planowanych działań wychowawczych i profilaktycznych są potrzeby rozwojowe młodzieży i wyniki diagnozy obszarów problemowych.

Cele programu:

1. Wspomaganie zdrowego rozwoju psychicznego dzieci i młodzieży;
2. Aktywizacja środowiska szkolnego w zakresie oddziaływań profilaktycznych;
3. Wykształcenie umiejętności i zachowań umożliwiających zdrowy styl życia;
4. Wspieranie rodziców w procesie wychowania;
5. Zapewnienie młodzieży pomocy wychowawczej i terapeutycznej.

Cele działań profilaktycznych są realizowane przez:

1. Programy informacyjno – edukacyjne;
2. Programy profilaktyczne;
3. Zajęcia alternatywne;
4. Interwencje prowadzone w szkole i w poradniach profilaktycznych (wobec osób z grup ryzyka);
5. Współpracę między różnymi instytucjami (szkołami, poradniami, policją, samorządem itd.).

3. POTRZEBY ROZWOJOWE UCZNIÓW

Spośród wszystkich faz rozwojowych okres dojrzewania stanowi szczególną fazę w życiu człowieka. Z perspektywy psychospołecznej właśnie wtedy dokonują się najważniejsze zmiany w zakresie obrazu siebie i społecznej percepcji jednostki, formowane są nowe wzorce relacji interpersonalnych, gwałtownie wzrasta liczba nowych doświadczeń osobistych i społecznych, rozwijane są umiejętności pozwalające na kształtowanie się poczucia własnej kompetencji. Tempo oraz sposoby osiągania celów rozwojowych zależą zarówno od samego nastolatka jak i od osób, z którymi się kontaktuje. Okres dojrzewania nie jest więc biernym oczekiwaniem na dorosłość i dojrzałość. Wręcz przeciwnie - w tej fazie życia młodzi ludzie są bardzo aktywni, eksperymentują z nowymi zachowaniami, poszukują nowych ról, nabywają nowych doświadczeń, a tym samym stają się innymi ludźmi, o nowych prawach i obowiązkach, mającymi nowe potrzeby i oczekiwania, wypełniającymi nowe zadania. W procesie tym niezwykle ważną rolę odgrywają znaczące osoby dorosłe, a zwłaszcza rodzice i nauczyciele

Potrzeby rozwojowe uczniów

Problemy młodzieży	Potrzeby wynikające z problemów
1. Problemy okresu dojrzewania: <ul style="list-style-type: none"> • biologiczne, np. zmiany w wyglądzie, • społeczne, np. kłopoty w kontaktach interpersonalnych, • psychiczne, np. duże napięcie wewnętrzne, niepokój.	<ul style="list-style-type: none"> • potrzeba samoakceptacji • potrzeba rzetelnych informacji na temat dojrzewania • potrzeba poczucia bezpieczeństwa i własnej wartości
2. Słaby system kontroli wewnętrznej, podejmowanie działań nieprzemyślanych i ryzykownych.	<ul style="list-style-type: none"> • potrzeba konstruktywnych wzorców • potrzeba autonomii i samodzielności
3. Problemy związane z wysokim poziomem neurotyzmu <ul style="list-style-type: none"> • niska tolerancja na frustracje, • problemy adaptacyjne.	<ul style="list-style-type: none"> • potrzeba radzenia sobie w trudnych, stresujących sytuacjach • potrzeba akceptacji

Działania skierowane do uczniów

Szkoła wspierając wszechstronny rozwój ucznia, musi zachować właściwe proporcje między wiedzą a umiejętnościami i wychowaniem. To trudne zadanie, bo też szczególny jest wiek rozwojowy gimnazjalistów. Konieczne jest odpowiednia profilowanie celów w zakresie wiedzy, wartości oraz specyfiki podejmowanych oddziaływań.

W zakresie wiedzy dąży się do tego, aby wyposażyc młodego człowieka w:

- informacje dotyczące sposobów skutecznego radzenia sobie z przeżywanymi lękami, wynikającymi zarówno z interakcji rówieśniczych, jak i z problemów osobistych,
- wiedzę o specyfice i chemicznej naturze poszczególnych środków odurzających i ich interakcjach;
- rozumieć istotę wpływów środków odurzających na fizjologię układów: krążenia, oddechowego, nerwowego i rozrodczego,

- rozumieć w jaki sposób środki odurzające wpływają na sprawność koordynacji psychoruchowej, co jest szczególnie ważne przy prowadzeniu pojazdów mechanicznych oraz uprawianiu sportu,
- rozumieć społeczną problematykę uzależnień, a w szczególności koszty społeczne uzależnień,
- rozumieć związki między odurzaniem się a AIDS,
- znać przepisy prawne i zarządzenia lokalne dotyczące środków odurzających i ich używania,
- rozumieć istotę działania i wpływu środków społecznego przekazu na zachowanie człowieka (zwłaszcza dzieci i młodzieży),
- mieć pełne rozeznanie odnośnie do lokalnych problemów uzależnień oraz placówek niosących pomoc w zwalczaniu tego rodzaju problemów.

W zakresie wartości młodzież winna zrozumieć, że stopniowo zwiększa się jej stopień swobody, ale równocześnie zwiększa się poziom odpowiedzialności za własne działania i za innych. Młodzież powinna:

- być świadoma swojej odpowiedzialności za tworzenie i zachowywanie środowiska wolnego od środków odurzających i to nie tylko w domu rodzinnym, ale również w szkole, na podwórku, w dzielnicy itd.,
- akceptować pogląd, że społeczeństwo samo troszczy się o siebie i liczy przede wszystkim na siebie, a więc między innymi nie toleruje używania środków odurzających,
- mieć przekonanie, że uczestniczenie w działaniach organizowanych przez szkołę i sponsorowanych przez nią (np. zawody sportowe, spotkania towarzyskie, imprezy rekreacyjno - rozrywkowe) sprzyja zachowaniu wolności od środków odurzających,
- rozwijać poczucie własnej wartości i akceptować pozytywne aspekty własnego dojrzewania i rozwoju,
- być świadomym własnego uspołecznienia i podejmować działania na rzecz rozwijania i wzbogacania lokalnej społeczności.

W zakresie działań konieczne jest:

- włączenie młodzieży w organizowanie i odpowiedzialne kontrolowanie życia domowego i szkolnego (z uwzględnieniem problematyki wolności od środków odurzających),
- umożliwienie nastolatkom kontaktu z placówkami przeznaczonymi do pomagania ludziom w pokonywaniu trudności, czemu winno towarzyszyć przekonanie młodzieży, że nie jest ona odpowiedzialna za problemy, jakie przeżywają inni ludzie, ale jest zobowiązana do pomagania w ich rozwiązywaniu.

4. DIAGNOZA PROBLEMÓW – ZAGROŻENIA DLA DZIECI I MŁODZIEŻY

Na podstawie obserwacji środowiska szkolnego wyodrębniliśmy następujące obszary zachowań problemowych:

- wagary;
- palenie papierosów przez uczniów;
- próby rozpowszechniania i używania narkotyków,
- przemoc i agresja fizyczna i psychiczna,
- zagrożenia cywilizacyjne (stres, choroby cywilizacyjne związane z niezdrowym stylem życia, ubóstwo, negatywny wpływ środków masowego przekazu),
- negatywny wpływ grup nieformalnych,
- przestępczość - naruszanie dyscypliny szkolnej

Przeprowadziliśmy również diagnozę ilościową, dotyczącą agresji i używania środków psychoaktywnych. Wśród wychowawców przeprowadzono ankietę dotyczącą warunków materialnych i społecznych rodziny. Pozwoliło to na wyłonienie grupy uczniów o najwyższym ryzyku dysfunkcyjności. Są to uczniowie znajdujący się w:

- w trudnej sytuacji materialnej,
- wychowujących się w rodzinie niepełnej,
- wychowujących się w rodzinie rozbitej,
- powtarzających klasę w swojej karierze szkolnej;

Na diagnozę środowiska szkolnego składają się również:

- obserwacja zachowania uczniów,
- analiza frekwencji w dziennikach lekcyjnych,
- analiza frekwencji rodziców na zebraniach organizowanych przez szkołę,
- wywiady z nauczycielami, uczniami, rodzicami.

5. PLAN REALIZACJI DZIAŁAŃ

Działania skierowane do dzieci i młodzieży

Model informacyjny (wszystkie klasy)

Zadania	Formy realizacji
I. Zapoznanie uczniów z obowiązującymi regulaminami	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów na godzinach wychowawczych ze Statutem, WSO, Programem Wychowawczym, Programem Profilaktyki
II. Tworzenie bezpiecznego, wolnego od uzależnień środowiska wychowawczego szkoły.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów z punktami statutu dotyczącymi zakazu używania środków uzależniających i opuszczania szkoły podczas zajęć lekcyjnych. • Systematyczna kontrola boiska, toalet i pomieszczeń szkoły w ramach dyżurów nauczycieli. • Przestrzeganie zakazu zażywania środków uzależniających podczas wszystkich imprez szkolnych.
III. Propagowanie zdrowego stylu życia.	<ul style="list-style-type: none"> • Zachęcanie młodzieży do udziału w akcjach profilaktycznych (Dzień bez Papierosa, Światowy Dzień Walki z AIDS itp.). • plakaty, • gazetki tematyczne, • konkursy, • spotkania ze specjalistami z zakresu profilaktyki uzależnień,
IV. Zapoznanie uczniów z zagrożeniami występującymi w środowisku lokalnym oraz sposobami radzenia sobie w sytuacjach niebezpiecznych	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie uczniów z zasadami bezpiecznego zachowania się oraz niebezpieczeństwami czyhającymi w: <ul style="list-style-type: none"> • domu; • drodze do szkoły; • szkole. • „Wyposażenie” uczniów w umiejętności właściwego reagowania w razie wystąpienia konkretnego zagrożenia;
V. Zapoznanie uczniów z zagrożeniami działalnością sekt i grup nieformalnych.	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazanie informacji na temat sposobów działania sekt i grup nieformalnych; • Sposoby radzenia sobie z presją grupy.

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas nauczania początkowego :

Główne zadania do realizacji w klasie pierwszej to:

- poznanie uczniów
- integracja zespołu klasowego oraz zespołu rodziców,
- wypracowanie form współpracy z rodzicami.

Zadania	Formy realizacji
I. Przeciwdziałanie sytuacjom stresowym.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie ze szkołą, • Zajęcia integracyjno – adaptacyjne.
II. Kształtowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości, budowanie postaw empatii i zaufania.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie imprez klasowych w celu bliższego poznania się (wycieczki, dyskoteki Andrzejkki, Mikołajki, Dzień Babci i Dziadka).
III. Zintegrowanie zespołu klasowego.	<ul style="list-style-type: none"> • Ustalenie z klasą kontraktu, który uwzględnia zasady obowiązujące obie strony uczeń – nauczyciel. • Godziny wychowawcze o zainteresowaniach uczniów.
IV. Rozwijanie u uczniów umiejętności radzenia sobie z sytuacjami niebezpiecznymi.	<ul style="list-style-type: none"> • Przekazanie zasad: • Ruchu drogowego, • Bezpiecznych zabaw, • Bezpiecznych zasad pobytu w szkole.
V. Przeciwdziałanie agresji	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie dzieci z umiejętnością radzenia sobie z własną i cudzą agresją;

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas nauczania systematycznego :

Główne zadania do realizacji w klasach IV - VI to:

- profilaktyka uzależnień,
- profilaktyka zachowań agresywnych.

Zadania	Formy realizacji
I. Kształtowanie asertywnych postaw poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Sztukę odmawiania, • Wzajemne wspieranie, • Weralizację potrzeb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia z asertywności, • Realizacja na godzinach wychowawczych tematów o systemie wartości, kształtowaniu charakteru. • Spotkania z pedagogiem. • Konkursy, filmy i ich omawianie.
II. Kształtowanie pozytywnego obrazu siebie poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Poznawanie swoich mocnych stron, • Docenianie własnych sukcesów, 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie kół zainteresowań umożliwiających uczniom rozwijanie talentów, umiejętności, uzdolnień. • Promowanie sukcesów młodzieży (artystycznych, naukowych, sportowych) poprzez nagrody, pochwały.
	•
	•

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas pierwszych gimnazjum:

Główne zadania do realizacji w klasie pierwszej to:

- poznanie uczniów
- integracja zespołu klasowego oraz zespołu rodziców,
- wypracowanie form współpracy z rodzicami.

Zadania	Formy realizacji
I. Przeciwdziałanie sytuacjom stresowym.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie ze szkołą, • Zajęcia integracyjno – adaptacyjne.
II. Kształtowanie i wzmacnianie poczucia własnej wartości, budowanie postaw empatii i zaufania.	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie imprez klasowych w celu bliższego poznania się (wycieczki, dyskoteki Andrzejki, Mikołajki).
III. Zintegrowanie zespołu klasowego.	<ul style="list-style-type: none"> • Ustalenie z klasą kontraktu, który uwzględni zasady obowiązujące obie strony uczeń – nauczyciel. • Godziny wychowawcze o zainteresowaniach uczniów.
IV. Rozwijanie u uczniów umiejętności radzenia sobie z presją rówieśników.	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny wychowawcze dotyczące asertywności, radzenia sobie w sytuacjach trudnych.
V. Kształtowanie umiejętności pracy w grupie.	Zajęcia z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> • Komunikacji werbalnej i pozawerbalnej, • budowanie zaufania do innych, • poszanowania odmienności.

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas drugich gimnazjum:

Istotnymi tematami do realizowania w klasie drugiej są:

- profilaktyka uzależnień,
- profilaktyka zachowań agresywnych.

Zadania	Formy realizacji
I. Kształtowanie asertywnych postaw wobec środków uzależniających poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Sztukę odmawiania, • Wzajemne wspieranie, • Werbalizację potrzeb. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zajęcia z asertywności, • Realizacja na godzinach wychowawczych tematów o systemie wartości, kształtowaniu charakteru. • Spotkania z pedagogiem. • Konkursy, filmy i ich omawianie.
II. Kształtowanie pozytywnego obrazu siebie poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Poznawanie swoich mocnych stron, • Docenianie własnych sukcesów, 	<ul style="list-style-type: none"> • Organizowanie kół zainteresowań umożliwiających uczniom rozwijanie talentów, umiejętności, uzdolnień. • Promowanie sukcesów młodzieży (artystycznych, naukowych, sportowych) poprzez nagrody, pochwały.
III. Uświadamianie młodzieży zagrożeń związanych z uzależnieniami.	<ul style="list-style-type: none"> • Omawianie tematyki dbałości o zdrowie na wszystkich zajęciach i przedmiotach. • Projekcje filmów o tematyce profilaktycznej. • Organizacja i udział uczniów w konkursach wiedzy o AIDS. • Przygotowywanie gazetek tematycznych dotyczących akcji: Dzień bez papierosa, Światowy dzień walki z AIDS, itp.

Działania profilaktyczne skierowane do uczniów klas trzecich gimnazjum:

Istotnymi elementami działań do realizacji w klasie trzeciej są:

- Podejmowanie przez młodzież decyzji o wyborze kierunku swojego kształcenia, czyli pierwszej decyzji zawodowej.
- Egzamin gimnazjalny.

Zadania	Formy realizacji
I. Kształtowanie odpowiedzialności za siebie i innych, za podejmowane decyzje i zachowania.	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny wychowawcze dotyczące właściwych wyborów. • Działalność w organizacjach szkolnych.
II. Szerzenie wśród młodzieży znajomości prawa i wyrabianie nawyku poszanowania go.	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania z policją. • Godziny wychowawcze dotyczące obowiązków ucznia i odpowiedzialności za ich lekceważenie.
III. Kształtowanie właściwych postaw wobec uzależnień poprzez: <ul style="list-style-type: none"> • Informowanie o społecznych i zdrowotnych skutkach uzależnień, • Zwalczanie mitów na temat uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> • Godziny wychowawcze na temat społecznych i zdrowotnych skutków uzależnień. • Filmy o uzależnieniach i dyskusje na godzinach wychowawczych.
IV. Przygotowanie uczniów do wyboru szkoły ponadgimnazjalnej.	<ul style="list-style-type: none"> • Spotkania z psychologiem z Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej, warsztaty zawodoznawcze. • Udział w akcjach: Dzień Otwartej Szkoły. • Udostępnianie aktualnych informacji o szkolnictwie ponadgimnazjalnym (gazetki informacyjne, informatory). • Udział w próbnym egzaminie.

5.1. DZIAŁANIA ALTERNATYWNE

Zajęcia dodatkowe przeznaczone są dla uczniów pragnących wspólnie z nauczycielem poszerzać swoje wiadomości i umiejętności w zakresie jednego przedmiotu lub innej dziedziny aktywności.

Cele zajęć:

- rozbudzenie i kształtowanie zainteresowań uczniów,
- poszerzanie wiedzy uczniów poza zakres przewidziany w programie nauczania,
- rozwijanie uzdolnień uczniów,
- zagospodarowanie wolnego czasu ucznia.

W zajęciach pozalekcyjnych uczestniczą uczniowie zainteresowani przedmiotem.

W zajęciach sportowych uczestniczą uczniowie z wysoką sprawnością fizyczną i predyspozycjami do uprawiania określonej dyscypliny sportowej, wyznaczeni przez nauczycieli wychowania fizycznego.

W zajęciach rekreacyjno-sportowych uczestniczą uczniowie nie mający predyspozycji do udziału w sekcjach specjalistycznych.

Zadania	Formy realizacji
I. Praca w organizacjach działających w szkole	<ul style="list-style-type: none"> • Działalność Samorządu uczniowskiego • Działalność w PCK
II. Zajęcia sportowe	<ul style="list-style-type: none"> • Działania Uczniowskiego Klubu Sportowego
III. Promocja zdrowego stylu życia	<ul style="list-style-type: none"> • Konkursy dotyczące zdrowia np. szkodliwości alkoholu, nikotyny, konkurs wiedzy o AIDS itd. • Spotkania z pielęgniarką na temat chorób i higieny, • Filmy dotyczące zagrożeń cywilizacyjnych, • Gazetki tematyczne,
IV. Zajęcia pozalekcyjne	<ul style="list-style-type: none"> • Koła przedmiotowe: (Klub internetowy, Szkolny Klub Europejski, SK LOP, Klub Przyjaciół Książki, koło turystyczne, koło plastyczne, koło polonistyczne, koło matematyczne, koło historyczne, koło biologiczne, koło chemiczne, koło fizyczne, koło teatralne, chór szkolny, koło języka angielskiego). • SKS,
V. Organizacja imprez masowych	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjścia na spektakle filmowe, • Wycieczki klasowe, • Dyskoteki szkolne, • Organizacja Dnia Wiosny, Jasełek, Mikołajków, Dnia Nauczyciela,
VI. Organizacja i propagowanie olimpiad, konkursów i zawodów	<ul style="list-style-type: none"> • Udział w zawodach sportowych, • Udział w konkursach wiedzy, • Udział w olimpiadach przedmiotowych,
VII. Organizacja i nadzór nad działalnością świetlicy środowiskowej „NA WZGÓRZU”	<ul style="list-style-type: none"> • Kierowanie uczniów wymagających wsparcia w zakresie: • Zagrożeń uzależnieniem; • Niepowodzeń szkolnych; •

5.2. PROGRAMY PROFILAKTYCZNE REALIZOWANE W SZKOLE

- Program przeciwdziałania przemocy rówieśniczej (program prowadzony we wszystkich klasach)
- Program Drugi Elementarz

Spodziewane efekty podejmowanych działań w zakresie profilaktyki pierwszorzędowej

Zmiany w postawach, wiedzy i zachowaniu:

- Nabycie wiedzy o szkodliwości alkoholu i innych środkach odurzających,
- Nabycie umiejętności dbania o własne bezpieczeństwo,
- Zdobycie wiedzy na temat skutków prawnych i społecznych używania środków odurzających,
- Umiejętne radzenie sobie w sytuacjach zetknięcia się z przemocą i uzależnieniami,
- Nauczenie się pozytywnych zachowań oraz właściwego postrzegania i rozumienia ludzi,
- Zdobycie umiejętności dokonywania wartościowych i sensownych wyborów w życiu.

Działania podejmowane w szkole w ramach profilaktyki drugorzędowej

Działania tego typu są podejmowane wobec osób z tzw. grup podwyższonego ryzyka.

Do czynników ryzyka zalicza się:

- Środowisko społeczne (złe warunki ekonomiczne),
- Normy społeczne promujące dane zachowania (rodziny patologiczne),
- Grupa rówieśnicza, w której normą są zachowania dysfunkcyjne (np. zażywanie środków odurzających),
- Defekty w zakresie zdrowia somatycznego,
- Dysfunkcyjność w zakresie psychicznym (próby samobójcze).

W przypadku zarejestrowania negatywnych i aspołecznych zachowań pedagog lub dyrektor szkoły podejmuje działania zmierzające do wyeliminowania ich skutków:

- Podejmuje systematyczne rozmowy z uczniem, a gdy sytuacja tego wymaga podejmuje interwencje z włączeniem rodziców,
- Kieruje do specjalistycznych poradni, lekarzy,
- Obejmuje opieką uczniów znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej (współpraca z MOPR, CPR, zwolnienie ze składek na ubezpieczenie, dyskretna zbiórka odzieży wśród pracowników szkoły),
- Systematycznie współpracuje z Policją, Sądem dla Nieletnich (osoby objęte dozorem),
- Sprawuje opiekę nad uczniami posiadającymi opinię z poradni PP.

Działania skierowane do rodziców

Zadania	Formy realizacji
I. Informowanie rodziców o pracach szkoły.	<ul style="list-style-type: none"> • Zapoznanie ze Statutem Szkoły (w tym z WSO), Programem Wychowawczym, Programem Profilaktyki, regulaminami organizacyjnymi.
II. Informowanie rodziców o funkcjonowaniu dziecka w szkole.	<ul style="list-style-type: none"> • Informowanie o wynikach w nauce i zachowaniu na zebraniach z rodzicami, • Indywidualne spotkania z wychowawcą i pedagogiem, • Pisma informujące o wynikach w nauce, • Spotkania z pedagogiem dla rodziców uczniów klas I na temat adaptacji i pracy pedagoga.
III. Współpraca z rodzicami.	<ul style="list-style-type: none"> • Pomoc rodziców przy organizacji imprez szkolnych, • Systematyczna współpraca z Radą Rodziców.

Działania skierowane do nauczycieli

Zadania	Forma realizacji
I. Propagowanie kursów i szkoleń	<ul style="list-style-type: none"> • informowanie o kursach i szkoleniach w pokoju nauczycielskim • promowanie nauczycieli doskonalących się w profilaktyce i wychowaniu,
II. Organizacja szkoleń i warsztatów	<ul style="list-style-type: none"> • spotkania z pracownikami Poradni z zakresu opieki i wychowania.
III. Propagowanie literatury dotyczącej profilaktyki uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie i udostępnianie materiałów dotyczących profilaktyki uzależnień

6. OBOWIĄZKI OSÓB ODPOWIEDZIALNYCH ZA REALIZACJĘ PROGRAMU PROFILAKTYKI

Obowiązki dyrektora:

1. Zakłada, że w jego szkole funkcja profilaktyki musi być spójna z funkcją wychowania.
2. Posiada podstawową wiedzę w zakresie profilaktyki problemowej.
3. Umacnia pozytywne relacje intrerpersonalne w szkole.
4. Premiuje doskonalących się nauczycieli.
5. Zachęca młodzież do udziału w działaniach profilaktycznych.
6. Włącza rodziców do współpracy w tworzeniu i realizacji szkolnych programów: wychowawczego i profilaktycznego.
7. Wspiera finansowo i organizacyjne działania profilaktyczne w swoim środowisku.

Obowiązki pedagoga szkolnego:

1. Diagnozowanie problemów wychowawczych szkoły.
2. Koordynowanie i monitorowanie przebiegu realizacji planu profilaktyczno – wychowawczego szkoły.
3. Wspieranie wychowawcy i pozostałych pracowników w realizacji zadań profilaktyczno – wychowawczych wynikających z planu wychowawczego szkoły.
4. Udział w wewnątrzszkolnym doskonaleniu (rady pedagogiczne).
5. Praca indywidualna i grupowa z uczniami i rodzicami.
6. Propaguje treści i programy profilaktyczne.
7. Rozpoznaje potrzeby ekonomiczne uczniów i pracuje w Komisji ds. Pomocy Materialnej.
8. Systematycznie doskonalą się w zakresie wychowania i profilaktyki.

Obowiązki nauczycieli (nauczycieli wychowawców):

1. Promuje zdrowy styl życia i wartościowe formy spędzania wolnego czasu.
2. Utrzymuje osobowe relacje z uczniami (poprzez konsultacje, indywidualne rozmowy).
3. Konstruktywnie współpracuje z gronem pedagogicznym oraz pozostałymi pracownikami szkoły.
4. Doskonalą się osobowościowo.
5. Dostrzega indywidualność dziecka, indywidualizuje oddziaływania.
6. Ma pozytywne relacje z rodzicami, potrafi pozyskać rodziców do współpracy.
7. Doskonalą się zawodowo.

Obowiązki rodziców:

1. Mają dobry kontakt ze szkołą i szeroko rozumianym środowiskiem dziecka.
2. Aktywnie współpracują ze szkołą, dzieląc odpowiedzialność za podejmowane wspólnie oddziaływania profilaktyczno – wychowawcze i opiekuńcze.
3. Zdobywają wiedzę na temat potrzeb dzieci, zagrożeń wieku dojrzewania i sposobów przeciwdziałania im.
4. Stanowią wzór osobowy – model dla dziecka.
5. Dbają o dobry kontakt z dzieckiem.

7. INSTYTUCJE WSPIERAJĄCE SZKOŁĘ W DZIAŁANIACH PROFILAKTYCZNYCH

Nazwa instytucji	Telefon
1. Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna nr 5 ul. Nowowiejskiego 29	852 20 62
2. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie ul. Ratajczaka 5	852 27 31
3. Komisariat Policji „Poznań - Stare Miasto” al. Marcinkowskiego 21	841 24 21
4. Wojewódzki Koordynator ds. Profilaktyki Narkomanii Urząd Wojewódzki, al. Niepodległości 16 / 18	858 47 00
5. Powiatowa Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna os. Przyjaźni	854 19 25

Wykaz placówek udzielających pomocy osobom z problemem

Nazwa placówki	Dane placówki	Godziny pracy i zakres działalności
Poradnia Leczenia Uzależnień	ul. Słowackiego	
Poradnia Profilaktyki Uzależnień Lekowych	al. Marcinkowskiego 21 Tel. 855 73 54	
Punkt Konsultacyjny „MONAR”	Pl. Asnyka 2 Tel. 847 63 29	
Towarzystwo Rodzin Przyjaciół Dzieci Uzależnionych „Powrót z U”	ul. Winogrody 150 Tel. 820 85 18	
Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień	Os. Piastowskie 81 Tel. 877 28 73	
Ośrodek Terapii Uzależnień i Współuzależnień ZOZ SC	Ul. Św. Marcin 39 Tel. 853 61 84	
Wojewódzki Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Ul. Małeckiego 11 Tel. 866 16 48	
Pogotowie Opiekuńcze w Poznaniu	ul. Wojska Polskiego 53 tel.: (061) 847-35-34	
Dominikańskie Centrum Informacji o Sektach i Nowych Ruchach Religijnych	ul. Kościuszki 99 tel. 853-00-67	
Ruch Pomocy Rodzinom Poszkodowanym przez Sekty	ul. Pollaka 13 61-606, Poznań tel.: (061)821-78-91	
Telefon zaufania dla osób uzależnionych i ich rodzin	tel.: (061) 843 01 01	
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny `Rodzina bez przemocy`	ul. Małeckiego 11 60-706, Poznań tel.: (061)864-21-26	
Niebieska Linia - pogotowie dla ofiar przemocy w rodzinie	tel.: 864-21-26, 879-82-12	
Młodzieżowy Telefon Zaufania	tel.: (0-61)866-36-21	
Komitet Ochrony Praw Dziecka - o. Terenowy	ul. Garbary 97/8 61-754, Poznań tel. 855-22-78	
Stowarzyszenie Pomocy w Problemach Życiowych Ośrodek wsparcia dla dzieci, młodzieży i rodzin NASZA CHATA	ul. Żupańskiego 14/10 tel.: (061)835-37-26	
Katolicki Telefon Zaufania	tel.: (0-61)865-10-00	

Anonimowy, całodobowy TELEFON ZAUFANIA Komendy Wojewódzkiej Policji	tel.: 847 28 03	
Klub Profilaktyczno-Wychowawczy	os. Zwycięstwa 21 tel. 820 58 13	
Ośrodek Profilaktyczno- Terapeutyczny `Pracownia Działań Twórczych`	ul. Botaniczna 2 tel. 847 45 76	

8. EWALUACJA PROGRAMU

1. Cel ogólny ewaluacji:

Podniesienie efektywności pracy szkoły.

2. Cel szczegółowy:

Sprawdzenie funkcjonowania Programu Profilaktyki w praktyce szkolnej oraz jego modyfikacja i wyeliminowanie dostrzeżonych braków.

Obiekt ewaluacji	Pytania kluczowe	Kryteria ewaluacji	Metody	Próba	Monitorowanie	Raport
Funkcjonowanie programu profilaktyki	<p><u>Czy program profilaktyki uwzględnia przepisy prawa oświatowego?</u></p> <p><u>Jaka jest znajomość programu profilaktyki wśród uczniów, nauczycieli i rodziców?</u></p> <p><u>Czy główne założenia programu są akceptowane przez wszystkich zainteresowanych: uczniów, nauczycieli i rodziców?</u></p> <p><u>W jaki sposób są realizowane założone w programie cele?</u></p> <p><u>W jaki sposób program wpływa na rozwój ucznia w sferze psychofizycznej i aksjologicznej?</u></p>	<p><u>Zgodność z obowiązującymi przepisami.</u></p> <p><u>Znajomość programu profilaktyki</u></p> <p><u>Akceptacja założeń.</u></p> <p><u>Realizacja założonych w programie celów.</u></p> <p><u>Adekwatność założeń programu do potrzeb i oczekiwań.</u></p>	<p>Wywiad</p> <p>Obserwacja zajęć</p> <p>Analiza dokumentów</p> <p>Studium przypadku</p>	Wszyscy uczniowie, uczestnicy programu.	Dane gromadzi Komisja ds. Profilaktyki.	Pisemny do wiadomości rady pedagogicznej, rady rodziców oraz samorządu szkolnego.

9. DZIAŁANIA WYCHOWAWCZE UKIERUNKOWANE NA UCZNIÓW NIEDOSTOSOWANYCH SPOŁECZNIE I ZAGROŻONYCH NIEDOSTOSOWANIEM

Przykłady działań skierowanych na uczniów niedostosowanych społecznie

Oczekiwania od :

KURATORÓW SĄDOWYCH

Dozór kuratora stanowiący swoisty zespół zabiegów reedukacyjnych, orzekany jest przez sądy dla nieletnich w bardzo szerokim zakresie.

Celem działalności kuratora jest osiągnięcie lepszego przystosowania małoletniego i nieletniego czy źle funkcjonującej rodziny lub wreszcie dorosłego przestępcy do wymagań stawianych przez społeczeństwo swym członkom w dziedzinie przestrzegania prawa i prowadzenia społecznie akceptowanego trybu życia.

- udzielanie dzieciom i młodzieży, czy ludziom dorosłym pomocy psychologicznej poprzez wywiady, dozór
- natychmiastowe działanie merytoryczne
- składanie sprawozdań, stawianie wniosków
- zorganizowanie dożywiania, leczenie dzieci itp.
- ocena postaw i zachowań podopiecznego w aspekcie psychologicznym
- zebranie na użytek sądu danych dających możliwie jak najwięcej wiadomości o osobach i ich środowisku
- pełnienie dozoru zapobiegawczego
- dozór nad nieletnim w sprawach karnych
- nadzór w sprawach opiekuńczych
- diagnoza - poznanie każdego podopiecznego i jego środowiska
- doradzanie wychowawcze i psychoterapeutyczne
- profilaktyczna praca wychowawcza w rodzinie
- przekonywanie
- okresowe sprawdzanie i analiza wyników nadzoru
- współpraca kuratora ze szkołą

PRZEDSTAWICIELI POLICJI D/S NIELETNICH

- prowadzenie rozmów ostrzegawczych
- prowadzenie pogadarek na temat zagrożenia wśród współczesnej młodzieży
- nadzór nad dyskotekami szkolnymi
- wywiady w środowisku uczniów niedostosowanych wspólnie z pracownikami szkoły
- kierowanie spraw uczniów popełniających czyny karalne do rozpatrzenia przez sąd.

RODZICÓW

- uczestnictwa w posiedzeniach zespołu.

NAUCZYCIELI I WYCHOWAWCÓW

- bieżącego rozpoznawania sytuacji i trudności wychowawczych
- samodzielności w podejmowaniu podstawowych działań wychowawczych
- Działalności profilaktycznej

Przykłady działań skierowanych na uczniów zagrożonych niedostosowaniem

Oczekiwania od :

NAUCZYCIELI I WYCHOWAWCÓW

- przekazania rodzicom informacji na temat praw i obowiązków ucznia
- informacji na temat metod oddziaływania na dziecko
- uświadomienie rodzicom szkodliwości ich nadopiekuńczości wobec dzieci
- prowadzenia ewidencji uczniów zagrożonych niedostosowaniem
- organizowania pomocy materialnej, obiadów, paczek, książek, przyborów szkolnych
- pomocy w formie dopłat za kolonie i obozy dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo

- organizowanie imprez dla rodziców np. : Dzień Matki, Dzień Kobiet, wystaw osiągnięć swoich dzieci.

RODZICÓW

- współpracy z nauczycielami i pracownikami szkoły
- udziału rodziców w zajęciach "Elementarz"
- udziału w prelekcjach dotyczących narkomanii, palenia papierosów, sekt i grup nieformalnych
- współudziału w organizowaniu imprez kulturalnych i rozrywkowych
- udziału rodziców w zajęciach terapeutycznych
- prac rodziców na rzecz szkoły
- uczestnictwa rodziców we wspólnych zajęciach sportowych.

Przykłady działań skierowanych na uczniów zagrożonych niedostosowaniem

Oczekiwania od :

NAUCZYCIELI I WYCHOWAWCÓW

- przekazania rodzicom informacji na temat praw i obowiązków ucznia
- informacji na temat metod oddziaływania na dziecko
- uświadomienia rodzicom szkodliwości ich nadopiekuńczości wobec dzieci
- prowadzenia ewidencji uczniów zagrożonych niedostosowaniem
- organizowania pomocy materialnej, obiadów, paczek, książek, przyborów szkolnych
- pomocy w formie dopłat za kolonie i obozy dzieciom z rodzin niewydolnych wychowawczo
- organizowania imprez dla rodziców np. : Dzień Matki. Dzień Kobiet, wystaw, osiągnięć swoich dzieci.

RODZICÓW

- współpracy z nauczycielami i pracownikami szkoły
- udziału rodziców w zajęciach "Elementarz"
- udziału w prelekcjach dotyczących narkomanii, palenia papierosów, sekt i grup nieformalnych
- współudziału w organizowaniu imprez kulturalnych i rozrywkowych
- udziału rodziców w zajęciach terapeutycznych
- prac rodziców na rzecz szkoły
- uczestnictwa rodziców we wspólnych zajęciach sportowych.

10. Działalność profilaktyczna szkoły

Mówiąc o profilaktyce społecznej mamy na myśli zapobieganie niepożądanym procesom i zjawiskom, określanym jako przejawy patologii życia społecznego. W tym celu w szkole naszej czynione były następujące kroki, które na pewno eliminują początkowe symptomy zagrożenia niedostosowaniem społecznym:

1. Systematyczne spotkania wychowawców klas z pedagogiem, psychologiem i dyrekcją szkoły.
2. Raz w miesiącu rozmowy indywidualne z dziećmi sprawiającymi kłopoty wychowawcze i rozmowy z ich rodzicami.
3. Udostępnianie wychowawcom kaset video
  - "Narkomania", "AIDS", "Higiena dla kl. I - III".
  - "Epitafium dla narkomana"
  - "Przygnębienia, apatia - jak sobie radzić"
  - "Dziewczęta - przemiany wieku dojrzewania"
  - "Chłopcy - przemiany wieku dojrzewania"
  - "Palenie tytoniu"
  - "Jak leki i narkotyki wpływają na nasz organizm"
  - "Marihuana a organizm człowieka"

4. Zorganizowanie spotkania dla Rodziców i Rady Pedagogicznej na temat: "Zjawisko narkomanii - środki uzależniające".

Permanenne działania pedagoga i psychologa szkolnego

- rozmowy profilaktyczno-ostrzegawcze z uczniami, sprawiającymi kłopoty wychowawcze
- częsta kontrola obowiązków szkolnego i wyników nauczania

- rozmowy z rodzicami na temat postępów dzieci w nauce jak i w zachowaniu
- kierowanie uczniów na badania do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej
- kierowanie spraw do sądu
- regularne konsultacje z kuratorami sądowymi i policją
- udzielanie pomocy materialnej dzieciom ubogim: obiady, paczki choinkowe, pomoc doraźna
- systematyczne przeprowadzanie badań logopedycznych

Najważniejszą sprawą w naszej działalności wychowawczej jest to, że jest ona oparta na przesłaniu "bądź odpowiedzialny za siebie". Wychowanie więc musi być oparte na twierdzeniu: "odpowiadaj za siebie w każdej sytuacji, bo zawsze jesteś Kimś, a nie czymś". Często powtarzamy dzieciom i młodzieży, że nie są tylko naszymi uczniami, ale przede wszystkim są daną i niepowtarzalną osobą, która musi odpowiadać za siebie i swoje czyny. Wszystkim nam nauczycielom i pedagogom trzeba się uczyć metod takiego obcowania z uczniem, żeby pobudzać jego odpowiedzialność za swoje postępowanie. I nie bać się pytać ucznia:

- czy dobrze wykorzystałeś czas w szkole ?
- jak spędziłeś swoje lata w szkole ?
- czy wykorzystałeś odpowiednio swoją szansę, swoje zdolności, umiejętności i energię?

Należy umieć powiedzieć młodzieży, że musi sama od siebie wymagać, a może wówczas unikniemy wielu niemiłych i niepowtarzalnych sytuacji.

11. Sposoby postępowania dyrektora, pedagoga szkolnego i nauczycieli w przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu na terenie szkoły.

Podstawy prawne.

W art.4. § 1. Ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich sprecyzowano, że „każdy, kto stwierdzi istnienie okoliczności świadczących o demoralizacji nieletniego, szczególnie naruszenie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od obowiązku szkolnego lub kształcenia zawodowego, używanie alkoholu lub innych środków w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawiania nierządu, wólcęgostwo, udział w grupach przestępczych, **ma społeczny obowiązek** odpowiedniego przeciwdziałania temu, a przede wszystkim zawiadomienia o tym rodziców lub opiekuna nieletniego, szkoły, sądu rodzinnego, Policji lub innego właściwego organu.”

§ 2. „Każdy, dowiedziawszy się o popełnieniu czynu karalnego przez nieletniego, **ma społeczny obowiązek zawiadomić** o tym sąd rodzinny lub Policję”.

§ 3. „Instytucje państwowe i organizacje społeczne, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego ściganego z urzędu, są **obowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym sąd rodzinny lub Policję oraz przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia czynu.**”

Z treści art. 4 & 3 u.p.n. wynika, że szkoła i organizacje społeczne mają nie tylko obowiązek zawiadomić o popełnionym przez nieletniego czynie karalnym **ściganym z urzędu**, ale mają też obowiązek przedsięwziąć czynności nie cierpiące zwłoki, aby nie dopuścić do zatarcia śladów i dowodów popełnienia przestępstwa czynu, który popełnił nieletni.

Czynnościami tymi będzie, więc:

- **zabezpieczenie miejsca popełnienia czynu,**
- **niedopuszczenie w to miejsce osób postronnych i ewentualne ustalenie świadków zdarzenia,**
- **niezwłoczne zawiadomienia sądu rodzinnego lub Policji obowiązek ten spoczywa na dyrekcji szkoły.**

Przez pojęcie „**ściganie z urzędu**” – należy rozumieć sytuację, w której oskarżyciel publiczny lub organ Policji po otrzymaniu wiadomości o popełnieniu przestępstwa wszczyna postępowanie karne z własnej inicjatywy, niezależnie od woli pokrzywdzonego, a nawet wbrew jego woli.

Wybrane kategorie przestępstw z Kodeksu karnego ścigane z urzędu.

art. 158 § 1 udział w bójce lub pobiciu – **bójka** to starcie co najmniej trzech osób, z których każda występuje w podwójnej roli: napastnika i napadniętego – ze świadomością, że zajście naraża człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia, uszkodzenie czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia. Udział w bójce lub pobiciu to nie tylko bezpośrednie w nich uczestnictwo w postaci zadawania razów, lecz także zachęcanie słowne, czy stwarzanie warunków ułatwiających ich rozwinięcie się np. zgaszenie światła, zamknięcie drzwi pomieszczenia, przetrzymywanie ofiary, podawanie niebezpiecznych przedmiotów.

art. 200 któdo doprowadza małoletniego poniżej lat 15 do obcowania płciowego lub poddania się innej czynności seksualnej – przestępstwo to ma miejsce gdy dochodzi do kontaktu cielesnego małoletniego z osobą podejmującą z nim czynności seksualne. Zgoda małoletniego nie ma znaczenia dla istoty czynu. Stosunek cielesny dwóch osób w wieku poniżej 15 lat nie stanowi przestępstwa z art. 200.

art. 207 znęcanie się - to działanie lub zaniechanie polegające na umyślnym zadawaniu bólu fizycznego lub dolegliwych cierpień moralnych, powtarzających się albo jednorazowych, lecz intensywnych i rozciągniętych w czasie (bicie, grożenie, znieważanie, niszczenie mienia, odmawianie pożywienia czy leczenia osobie chorej).

art. 222 naruszenie nietykalności cielesnej funkcjonariusza – bezpośredni zamach na osobę powołaną do ochrony porządku publicznego. Czyn występuje, gdy ma związek z pełnieniem przez funkcjonariusza publicznego obowiązków służbowych.

art. 240 § 1 nie zawiadomienie o przestępstwie – **każdy** kto dowiedział się o przestępstwie ściganym z urzędu, ma **społeczny obowiązek** zawiadomienia o nim odpowiednich organów. **Obowiązek prawny** zawiadomienia spoczywa jedynie na instytucjach państwowych i samorządowych. Są kategorie przestępstw, w przypadku których powinność staje się powszechnym obowiązkiem prawnym, którego niedopełnienie jest zagrożone karą np. zabójstwo, szpiegostwo, zamach stanu, spowodowanie powszechnego niebezpieczeństwa katastrofy, wzięcie zakładnika, ludobójstwo itd.

art. 245 wywieranie wpływu na świadka, biegłego lub tłumacza – jest to użycie przemocy lub groźby w celu skłonienia do cofnięcia skargi lub wpłynięcia na złożone zeznania, wyjaśnienia, opinię i tłumaczenie.

art. 270 podrabianie dokumentów – polega na podrobieniu lub przerobieniu dokumentu w celu użycia za autentyczny. Jest nim także używanie takiego dokumentu jako autentycznego. Określenie dokumentu należy rozumieć szeroko; jest nim np. dowód osobisty, prawo jazdy, legitymacja, świadectwo szkolne, pokwitowanie, numerek do szatni.

art. 278 kradzież - polega na zabraniu cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia.

art. 279 § 1 któdo kradnie z włamaniem – polega na zaborze cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia, po uprzednim usunięciu zabezpieczenia pomieszczenia, w którym kradzioną rzecz się znajduje.

art. 280 rozbój – jest przestępstwem skierowanym przeciwko osobie i przeciwko mieniu. Jego istota polega na zabraniu cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia przy zastosowaniu przemocy wobec osoby, na groźeniu jej natychmiastowym użyciem lub na doprowadzeniu człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności.

art. 281 kradzież rozbójnicza – sprawca przestępstwa używa przemocy wobec osoby lub grozi jej natychmiastowym użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, aby utrzymać się w posiadaniu zabranej rzeczy.

art. 282 wymuszenie rozbójnicze – jest przestępstwem skierowanym przeciwko mieniu, a jednocześnie przeciwko osobie. Polega na zmuszeniu innej osoby – za pomocą groźby - do rozporządzania własnym lub cudzym mieniem. Sprawca działa w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

art. 284 przywłaszczenie – jest to bezprawne włączenie przez sprawcę cudzej rzeczy ruchomej do swojego majątku i rozporządzenie nią jak własną, bez zamiaru zwrócenia jej właścicielowi.

art. 286 oszustwo – jest to doprowadzenie osoby do niekorzystnego rozporządzania mieniem przez wprowadzenie jej w błąd albo wyzyskanie błędu lub niezdolności do należytego rozumienia przedsiębranego działania.

Podstawowych czynności dla dyrektora lub pedagoga szkolnego.

1. **Przyjąć** do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków, o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym.
Odnotować godzinę zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
2. **Zapewnić**, w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
3. Bez zbędnej zwłoki **sprawdzić** w dostępny sposób wiarygodność informacji.
  - a.) jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków **uwiarygodnić** informację,
  - b.) **sprawdzić**, czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
  - c.) w rozmowie z pokrzywdzonym **ustalić** liczbę sprawców i ich dane personalne,
  - d.) **nie nagłaśniać zdarzenia.**
3. W przypadku braku wątpliwości, co do faktu zaistnienia zdarzenia, o ile jest to konieczne i możliwe, **zatrzymać** do czasu przybycia Policji ofiarę przestępstwa i jego sprawcę (ów).
  - a) konieczność zatrzymania może wynikać z faktu zakończenia przez nich zajęć szkolnych bądź próby ucieczki, ukrycia skradzionych przedmiotów. W przypadku zakończenia zajęć, o fakcie zatrzymania bezwzględnie należy **powiadomić** rodziców lub opiekunów prawnych. W trakcie prowadzenia zajęć szkolnych z powiadomieniem należy poczekać do przyjazdu Policji. Nie należy zatrzymywać na „siłę” sprawcy czynu, ale w ramach swojego autorytetu **spowodować**, by pozostał pod opieką pedagoga szkolnego, w oddzielnym pomieszczeniu do chwili przybycia Policji,
  - b) jeżeli sprawców jest kilku, w miarę możliwości należy **umieścić** ich w oddzielnych pomieszczeniach,
  - c) ofiarę należy **odizolować** od sprawców,
  - d) **udzielić wsparcia** psychologicznego osobom pokrzywdzonym w zdarzeniu, jeśli sytuacja tego wymaga.
5. W przypadku odnalezienia rzeczy pochodzących z przestępstwa lub służących do popełnienia przestępstwa **należy je zabezpieczyć**:

- a) **pozostawić** w miejscu znalezienia, zabezpieczając przed przemieszczeniem, zniszczeniem, nakrywając je czymś i pilnując,
  - b) **zapewnić**, by przedmioty te nie były dotykane, a gdy istnieje potrzeba ich przemieszczenia, starać się chwycić je w jednym miejscu (jak najmniej typowym) i zapamiętać miejsce uchwycenia.
6. **Odnotować** personalia uczestników i ewentualnych świadków zdarzenia.
  7. **Powiadomić** o zdarzeniu Policję
  8. **Wykonać** ewentualne czynności zalecone przez przyjmującego zgłoszenie policjanta.

Zakazy:

- **Nie należy „na własną rękę” wyjaśniać przebiegu zdarzenia, a zwłaszcza konfrontować uczestników zdarzenia, dążyć do pojednania, itp.**
- **Bezwzględnie nie należy dokonywać przeszukania teczek, toreb, kieszeni.**

Postępowanie w przypadku ujawnienia przestępstwa ściganego na wniosek pokrzywdzonego na terenie szkoły.

Ściganie na wniosek pokrzywdzonego – w tym przypadku wszczęcie postępowania przez Policję uzależnione jest od woli pokrzywdzonego. W przypadku tych kategorii przestępstw pokrzywdzony składa wniosek do protokołu, a po jego złożeniu przestępstwo ścigane jest tak, jak z urzędu. Wycofanie przez pokrzywdzonego wniosku o ściganie jest bezskuteczne.

Wybrane kategorie przestępstw ściganych na wniosek pokrzywdzonego.

Jeżeli nieletni popełni przestępstwo ścigane na wniosek, a pokrzywdzony odmawia złożenia wniosku o ściganie, to Policja przekazuje zebrane materiały sprawy do Sądu Rodzinnego celem wszczęcia postępowania o demoralizację.

W przypadku ucznia – małoletniego wniosek składa przedstawiciel ustawowy tj. rodzic albo osoba, pod której stałą pieczę pokrzywdzony pozostaje (art.51 § 2 k.p.k).

Wniosek o ściganie karne może złożyć pokrzywdzony, który musi być pełnoletni, tj. mieć ukończone 18 lat i poczytalny. W przeciwnym razie w jego imieniu wystąpić może przedstawiciel ustawowy.

art. 288 § 1 i 2 zniszczenie lub uszkodzenie cudzej rzeczy – przestępstwem jest zniszczenie, uszkodzenie lub uczynienie cudzej rzeczy niezdatną do użytku.

art. 190 § 1 groźby karalne – przestępstwo to polega na groźeniu innej osobie popełnieniem przestępstwa na jej szkodę lub szkodę najbliższych w taki sposób, że mogła się ona obawiać urzeczywistnienia zapowiedzi, co krępowało jej swobodę działania.

art. 197 zgwałcenie – polega na doprowadzeniu innej osoby – przemocą, groźbą bezprawną lub podstępem – do obcowania płciowego tj. klasycznego spółkowania, a także stosunku oralnego, analnego, kontaktu homoseksualnego.

Postępowania dyrektora i pedagoga szkolnego lub nauczyciela przyjmującego.

1. **Przyjąć** do wiadomości informację o przestępstwie (wykroczeniu) zapewnić dyskrecję przekazującemu informację poprzez wysłuchanie go bez świadków (o ile to możliwe w pomieszczeniu zamkniętym).
2. **Odnotować godzinę** zgłoszenia oraz zapytać o przyczynę ewentualnej zwłoki w podaniu tej informacji.
3. **Zapewnić** w miarę potrzeby, niezbędną pomoc lekarską pokrzywdzonym.
4. Bez zbędnej zwłoki **sprawdzić** w dostępny sposób wiarygodność informacji, w tym:
  - a) jeżeli uczeń podaje świadków, to w rozmowie z jak najmniejszą ilością świadków **uwiarygodnić informację**,
  - b) sprawdzić, **czy zdarzenie zaistniało na terenie szkoły** oraz czy miało miejsce w trakcie zajęć szkolnych jego uczestników,
  - c) **nie nagłaśniać** zdarzenia.
5. **Powiadomić** rodziców lub opiekunów dziecka pokrzywdzonego, zrelacjonować im zdarzenie i uzgodnić z nimi, czy będą chcieli zgłosić sprawę Policji.
4. W przypadku odmowy złożenia wniosku o ściganie sprawców przez rodziców należy ich **poinformować**, jakie środki podejmie szkoła w stosunku do sprawców zdarzenia.

Środki, jakie należy przedsięwziąć to między innymi:

- w ramach uprawnień statutowych **szkoła stosuje względem sprawcy zdarzenia środki przewidziane regulaminem szkolnym**,
- w przypadku, gdy sprawca zdarzenia sprawiał wcześniej problemy i łamał normy społecznego zachowania, a zdarzenie którego się dopuścił nosi cechy postępującej demoralizacji, **szkoła powinna sporządzić na tą okoliczność wystąpienie do sądu rodzinnego lub Policji**,

Wybrane kategorie przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego.

Istota trybu ścigania z oskarżenia prywatnego polega na tym, że pokrzywdzony może wnieść skargę bezpośrednio do sądu. Skarga powinna być złożona w formie pisemnej w dwóch egzemplarzach. Poza tym pokrzywdzony jest zobowiązany wpłacić do kasy sądu rejonowego zryczałtowaną równowartość kosztów postępowania.

Pokrzywdzony może też skorzystać z pomocy Policji, która na jego żądanie przyjmie ustną lub pisemną skargę i w razie potrzeby zabezpieczy dowody, po czym przesyła skargę do właściwego sądu.

Sędzia rodziny w przypadku wszczęcia postępowania o czyn ścigany z oskarżenia prywatnego nie jest uzależniony od oskarżyciela prywatnego.

Wszczyzna postępowanie z oskarżenia prywatnego tylko wówczas, gdy wymaga tego interes społeczny albo wzgląd na wychowanie nieletniego lub ochrona pokrzywdzonego.

Wszczęte postępowanie objęte jest wówczas ściganiem z urzędu.

Jeżeli funkcjonariusz Policji w trakcie przyjmowania ustnej skargi od pokrzywdzonego stwierdzi, że interes społeczny wymaga zmiany trybu ścigania, przesyła protokół przyjęcia ustnej skargi do sędziego rodzinnego wraz z wnioskiem o objęcie ściganiem z urzędu.

„**Interes społeczny**” – to hasło, pod którym kryje się szereg okoliczności, które mają wpływ na zmianę trybu ścigania sprawy tj. np. szczególna sytuacja pokrzywdzonego, gdy jest osobą starszą, niedołązną, chorą lub sprawca czynu karalnego był wcześniej notowany przez Policję, współdziałał w grupie przestępczej, czy też ze względu na charakter przestępstwa popełnionego z pobudek chuligańskich, chęci zemsty, poniżenia pokrzywdzonego.

W przypadku przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego stosuje się algorytm obowiązujący przy przestępstwach ściganych na wniosek pokrzywdzonego.

Szkoła niezależnie od woli pokrzywdzonego sporządza pisemne wystąpienie do Sądu rodzinnego w sprawie ucznia – nieletniego sprawcy czynu, który swoim zachowaniem wykazuje symptomy demoralizacji.

Przykłady przestępstw ściganych z oskarżenia prywatnego.

art. 217 § 1 naruszenie nietykalności cielesnej – polega na naruszeniu nietykalności cielesnej człowieka poprzez uderzenie, kopnięcie, popchnięcie, przewrócenie, pociągnięcie za włosy, oblanie wodą lub nieczystościami, zrzucenie nakrycia głowy, plucie w twarz itp. Przestępstwo to nie wiąże się jednak z narażeniem zdrowia na szwank, nie jest uszkodzeniem ciała lub rozstroju zdrowia.

art. 212 § 1 zniesławienie – polega na przekazywaniu innej osobie lub grupie osób, ustnie bądź pisemnie, drukiem lub za pomocą środków masowej informacji wiadomości, które mogą poniżyć pokrzywdzonego w opinii publicznej.

art. 157 zwykle i lekkie uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia – spowodowanie zmian w organie ciała, które zakłócają jego normalne funkcjonowanie, utrudniając lub wręcz uniemożliwiając wykonywanie zwykłych, typowych, codziennych czynności. Rozstrój zdrowia - są to zmiany chorobowe o charakterze czynnościowym, fizjologicznym (np. złe funkcjonowanie nerki w wyniku pobicia). Gdy naruszenie czynności narządu ciała trwa nie dłużej jak 7 dni, mamy do czynienia z lekkim naruszeniem czynności ciała lub rozstrojem zdrowia. Kryterium podziału na średnie i lekkie przestępstwa stanowi długość trwania rozstroju.

art. 216 § 1 zniewaga – zachowanie wyrażające pogardę dla innej osoby. Zwykle wyraża się w formie epitetu słownego, dokonane pisemnie, wizerunkiem, obelżywym gestem, działaniem, a nawet zaniechaniem

**Postępowanie w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia
będącego pod wpływem alkoholu.**

1. **Odizolować** ucznia od klasy, pamiętając, aby nie zostawić go samego.
2. W przypadku, gdy swoim zachowaniem i stanem zdrowia stwarza zagrożenie dla swojego życia lub zdrowia innych osób należy **wezwać** lekarza w celu stwierdzenia stanu trzeźwości i udzielenia pomocy medycznej.
3. **Powiadomić** telefonicznie rodziców i zobligować ich do odebrania dziecka ze szkoły.
4. **Ustalić** źródło pochodzenia alkoholu.
2. **Ustalić** świadków mających związek ze zdarzeniem.
5. **Powiadomić** Policję w przypadku, gdy stan zdrowia, zachowanie nieletniego i zaistniała sytuacja dają powody do interwencji Policji.
6. Policjanci mogą dokonać badania stanu trzeźwości nieletniego, w przypadku stwierdzenia w wydychanym powietrzu stężenia alkoholu powyżej 0,25 mg w 1 dm³. Policja może przewieźć nieletniego do izby wytrzeźwień lub w przypadku jej braku, do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych. O fakcie umieszczenia zawiadamia się rodziców.
7. W porozumieniu z policjantem – specjalistą ds. nieletnich **uzgodnić** sposób załatwienia sprawy.

Podstawa prawna.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, art. 14, art. 40. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Postępowanie w przypadku ujawnienia na terenie szkoły ucznia, którego zachowanie wskazuje na użycie środka odurzającego.

1. **Odzisolować** ucznia od klasy, pamiętając, aby nie zostawić go samego.
2. **Zapewnić** w razie potrzeby pomoc lekarską.
3. **Powiadomić** rodziców i zobligować ich do niezwłocznego odebrania dziecka ze szkoły.
4. **Zawiadomić** Policję w przypadku niemożności kontaktu z rodzicami lub ze względu na zachowanie i stan zdrowia ucznia.
5. Z zachowaniem bezpieczeństwa **zabezpieczyć** ewentualne komponenty, narzędzia i miejsce zdarzenia.
6. **Ustalić** świadków mających związek ze zdarzeniem.
7. W porozumieniu z policjantem – specjalistą ds. nieletnich **ustalić** sposób załatwienia sprawy.

W przypadku ujawnienia na terenie szkoły osób zajmujących się sprzedażą środków narkotycznych należy niezwłocznie powiadomić o tym Policję, bez nagłaśniania tego w środowisku szkolnym.

Zgodnie z przepisami Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997 r. w Polsce karalne jest:

- **posiadanie** każdej ilości środka odurzającego lub substancji psychotropowej,
- **wprowadzanie** do obrotu,
- **udzielanie** innej osobie, **ułatwianie** lub umożliwianie ich użycia oraz **nakłanianie** do użycia,
- **wytwarzanie i przetwarzanie** środków odurzających.

UWAGA!

W przypadku stwierdzenia, że pokrzywdzonym wyniku przestępstwa jest uczeń szkoły przebywający na jej terenie, a sprawcą zdarzenia jest osoba dorosła, należy bezwzględnie i niezwłocznie powiadomić Policję oraz opiekunów prawnych.

12. LITERATURA DOSTĘPNA W BIBLIOTECE SZKOLNEJ

1. Bożena Gwizdek, Elżbieta Sołtys, *Gimnazjalny projekt profilaktyczno – wychowawczy*, Warszawa 2002, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.
2. Ewa Kosińska, *Zasady konstruowania szkolnego programu profilaktyki*, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2002 (<http://www.rubikon.krakow.pl>).
3. Małgorzata Simm, Ewa Węgrzyn – Jonek, *Budowanie szkolnego programu profilaktyki*, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2002 (<http://www.rubikon.krakow.pl>).
4. Bożena Kamińska – Buśko, *Zapobieganie uzależnieniom uczniów*, CMPPP, Warszawa 1997.
5. Ewa Kosińska, Barbara Zachora, *Profilaktyka pierwszorzędowa w szkole. Scenariusze zajęć z uczniami*, Wydawnictwo Rubikon, Kraków 2003 (<http://www.rubikon.krakow.pl>).
6. Ernst Ken, *Szkolne gry uczniów. Jak sobie z nimi radzić*, WSiP, Warszawa 1991.
7. Gordon Thomes, *Wychowanie bez porażek w szkole*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 2002.

Program przedstawiony został radzie pedagogicznej 30 września 2003 oraz zatwierdzony jej uchwałą.